

Stelling:

Het uitzetten van schieraal is water naar de zee dragen

Fotografie: Jelger Herder

Dat het slecht gaat met de aal staat onomstotelijk vast. Eens een van de meest voorkomende soorten van het binnenwater is de aal anno 2009 een ernstig bedreigde vissoort. Hoewel de oorzaak van het instorten van de aalpopulaties niet vast staat, moet er wat gebeuren willen we de aal voor de ondergang behoeden. De beroepsvisserij gaat hiervoor schieralen in zee uitzetten. We vroegen aan een drietal deskundigen of een dergelijke maatregel hout snijdt.

Jeroen Huisman, Waterschap Noorderzijlvest

Water naar zee dragen betekent letterlijk 'nutteloos werk verrichten'. Is het plan van de Combinatie goed, slecht of 'mossel noch vis' of wil de Combinatie 'een blikje werpen om een snoek te vangen'? In ieder geval ben ik met de letterlijke interpretatie van het gezegde in de stelling niet eens.

De paling heeft het moeilijk, zijn habitat is doorsneden met gemalen en stuwen, minder voedingsstoffen in het water, ze zijn ziek geworden (schimmels, vervuiling, etc). Daarbij wordt er ook nog gevist op paling en er worden grote hoeveelheden glasaal weggevangen op zee. Een scala aan schijnbaar onoverwinnelijke problemen. Je moet wel vissebloed hebben als je hier niet triest van wordt. Een gedeelte van deze problemen komen we hier ook regionaal tegen, alhoewel vervuiling met stoffen waarschijnlijk niet. We zullen dan ook met vele oplossingen/maatregelen moeten komen voordat de paling 'onder de groene zoden ligt'.

Als ecooloog werkzaam bij het waterschap Noorderzijlvest heb ik te maken met mijn eigen omgeving en (soms) in mindere mate met de landelijke omgeving. Mijn antwoord moet dan ook vooral gezien vanuit mijn eigen regionale situatie. Misschien is het dan ook goed kort te schetsen hoe wij hier in het Noorden met elkaar omgaan.

Sinds een aantal jaren heb ik als waterschapsecoloog een samenwerkingsverband opgezet waarbinnen we als waterschap nauw samenwerken met de Hengelsportfederatie Groningen-Drenthe (50.000 leden) en de drie lokale beroepsvissers. Zo monitoren we samen de visstand en staan dus samen aan de waterkant. Mede door onze samenwerking ben ik

ervan overtuigd dat de beroepsvissers en de hengelsport die hier aanwezig zijn samen op integere wijze hun werk en hobby uitoefenen en zo goed mogelijk proberen rekening te houden met de draagkracht van het systeem. We weten dat in het Noorderzijlvest met name op onze kleigronden en in ons boezemsysteem nog redelijk veel paling aanwezig is. Deze aantallen zijn echter niet vergelijkbaar met de toptijden in de jaren zeventig/tachtig. Deze topjaren komen waarschijnlijk ook niet meer terug.

Maar de beroepsvissers vangen ook veel paling voor consumptie? Ja, dat klopt, maar ik ben van de mening dat vis eten en dus vissen vangen goed is: dit behoort bij het leven in functionele harmonie met je leefomgeving. Natuurlijk moet dit wel binnen de draagkracht van het ecosysteem. Dit kan inhouden dat er veel vis, een beetje of helemaal niets mag worden gevangen. Echter de hoeveelheid vis die de beroepsvissers vangen is geen onderdeel van deze stelling.

Het is te prijzen dat de hengelsport zijn verantwoordelijkheid heeft genomen en een meeneemverbod voor paling heeft ingesteld. Wat is het kwantitatieve effect van deze maatregel, zet het zoden aan de dijk? De beroepsvissers moeten in het Aalbeheerplan aal wegvangen bij stuwen en gemalen om ze veilig over te zetten. Ons beheergebied is enorm groot en bevat zeer veel stuwen en gemalen, zeker voor drie beroepsvissers. Wanneer ik probeer in te schatten welk positief effect deze maatregel op kwantitatieve basis zal hebben, dan zal dit naar mijn mening geen gewicht in de schaal leggen".

Echter de stelling als zijnde 'nutteloos werk verrichten' lijkt me niet op zijn plaats. Ik zou kiezen voor het gezegde 'alle beetjes helpen'. We zullen met vele maatregelen groot en klein moeten komen om de palingstand weer gezond te krijgen.

Sicko Heldoorn, voorzitter Combinatie van Beroepsvissers

De beroepsvissers hebben in januari 2009 een eigen aalherstelplan gepresenteerd. Volgens dat plan moet 50 ton schone schieraal 'over de dijk' worden gezet. Schone schieraal, omdat onderzoek van de universiteit Leiden heeft aangetoond dat alleen schone schieraal in staat is om de Sargassozee te bereiken en zich daar ook voort te

planten.

Dit Leidse onderzoek wordt onderschreven door de door LNV ingestelde commissie Eijsackers. Ook de Tweede Kamer heeft gepleit voor deze aanpak, maar minister Verburg was daar kort over: zij was positief over de 50 ton schone schieraal, maar vond dat onvoldoende. Zij wilde, naast de 50 ton 'over de dijk', aanvullend nog eens 107 ton extra uittrek realiseren via een vangstverbod; totaal dus 157 ton.

Uitgaande van het standpunt van Verburg, heeft de Tweede Kamer geconcludeerd dat hetzelfde effect van 107 ton extra uittrek met meer zekerheid is te bereiken via inschakeling van de palingvissers dan met een vangstverbod. Zij kunnen de schieraal vangen en uitzetten op plaatsen waar vrije uittrek naar zee mogelijk is.

De palingvissers hebben zich achter het standpunt van

de Kamer geplaatst, omdat het veel effectiever is dan het vangstverbod van LNV. Immers:

- Juist de paling uit schone gebieden zit daar vaak opgesloten door stuwen en dammen; een vangstverbod verbetert daar niets aan.
- Door het wegvangen van schieraal voor de vele duizenden poldergemalen is te voorkomen dat zij daarin worden vermorzeld; aan die slachtpartij bij gemalen verbetert een vangstverbod niets.
- Er is al veel stroperij op paling, maar met een vangstverbod zal dit ongetwijfeld toenemen.
- De palingsector is bereid fors te investeren in het aalherstel. Een vangstverbod werkt echter negatief uit op de financiële draagkracht van deze bedrijven, waardoor van die kant weinig terecht komt van investeringen in het aalherstel.

Dit overziende is het onbegrijpelijk dat de sportvisserij en de natuurorganisaties zo negatief gereageerd hebben op het plan van de Tweede Kamer, terwijl er juist met dat plan concreet en meetbaar iets gedaan wordt aan het aalherstel. Dat de kleine beroepsgroep van de palingvissers zich daar volledig voor wil inzetten, zou respect moeten afdwingen in plaats van de kritiek en het hoongelach dat nu vanuit de sportvisserij en de natuurorganisaties opklinkt.

Met het plan van de Tweede Kamer wordt inderdaad water naar de zee gedragen, maar daarin gaat dan als extra wel 157.000 kilo schieraal mee!

Het gaat niet goed met de paling. Het aantal intrekende glasalen is drastisch afgenomen. Langjarige metingen in de sluizen bij Den Oever laten zien dat de intrek nog maar een paar procent bedraagt ten opzichte van de situatie voor 1980. Elders in Europa is het beeld niet anders. Onze zuiderburen beschikken over

een langjarige serie van de glasaalintrek op de IJzer en de vangsten zijn daar zelfs gezakt tot 0,2%. Over de uittrek van schieraal is veel minder bekend, maar recent onderzoek laat zien dat de uittrek uit het IJsselmeer laag is en gezien de afnemende glasaalintrek zal de situatie in de nabije toekomst alleen maar erger worden. De Europese Unie heeft dan ook de noodklok geluid en eist nu dat alle lidstaten moeten proberen de uittrek aan schieraal gelijk te krijgen aan 40% van de uittrek die er onder natuurlijke omstandigheden geweest zou zijn. Die formulering heeft voor een boel heibel gezorgd, want niemand weet precies hoeveel schieraal er onder natuurlijke omstandigheden zou uittrekken. Die omstandigheden zijn er niet meer en we weten niet eens hoe ze er uitzien. Het onderzoeksbureau IMARES heeft toch een gooi gedaan en schatte de natuurlijke uittrek alleen al uit het IJsselmeer op duizenden tonnen aan vrouwelijke schieraal per jaar. Daar valt wel wat op af te dingen, want de vraag is of de draagkracht van het natuurlijke systeem wel voldoende groot is voor zo'n hoge uittrek. De commissie Eysackers, die om een third opinion gevraagd was, heeft geschat dat zelfs onder de veronderstelling van een lage draagkracht er toch nog vele honderden tonnen vrouwtjes uit het IJsselmeer zouden uittrekken. Wij kennen de draagkracht van het natuurlijke systeem niet en schattingen van de natuurlijke uittrek blijven dus onzeker. Maar de commissie Eysackers heeft ook laten zien dat de schatting van de toegestane visserijdruk, uitgedrukt in percentages per jaar, waarbij de 40% uittrek gehaald gaat worden, veel minder onzeker is. De uitkomst was dat voorlopig niet kan worden gevestigd! Zelfs bij de veronderstelling van een lage draagkracht, zal de glasaalintrek in het IJsselmeer moeten vervijftienvoudigen en de visserij moeten halveren, wil de Europese doelstelling gehaald worden.

Maar de Tweede Kamer wist beter. Bovenop de 50 ton vrouwelijke schieraal die de vissers al over de dijk wilden zetten, moest nog 107 ton extra komen om Europa tevreden te kunnen stellen en de paling te redden. Dat getal 107 suggereert een grote precisie, maar komt volledig uit de lucht vallen. Elke wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt. De wetenschap kan geen precieze schatting geven van de natuurlijke uittrek, maar kan wel zeggen

dat gezien de lage glasaalintrek de Europese doelstelling niet kan worden gehaald. Zelfs niet als de visserij geheel wordt gestopt. Water naar de zee dragen is een nutteloze bezigheid, maar kan verder geen kwaad. Suggesteren dat je met het uitzetten van 157 ton en ondertussen rustig doorvissen, de paling kan redden is veel erger. Je leidt niet alleen Europa om de tuin, maar geeft ook de visserman valse hoop. Tot de wal het schip keert.

